

Sosyal Hizmetin Temel Konuları

Genel Editör ve

Proje Yürütücüsü

Prof. Dr. Hür Mahmut Yücer

Editör

Dr. Öğr. Üyesi Enver Sinan Malkoç

Yazarlar

Dr. Öğr. Üyesi Enver Sinan Malkoç

Doç. Dr. Bedrettin Kesgin

Doç. Dr. Hasan Hüseyin Taylan

Dr. Öğr. Üyesi Fatih Altun

Av. Derviş Kahraman

Dr. Öğr. Üyesi Rıdvan Şimşek

Arş. Gör. Hakan Karaman

Prof. Dr. Hür Mahmut Yücer

Psikolog Merve Tuğçe Doğru

Doç. Dr. Faruk Taşçı

Dr. Öğr. Üyesi Abdülkadir Yeler

Doç. Dr. İsmail Barış

Dr. Öğr. Üyesi Yunus Bucuka

Dr. Öğr. Üyesi Recep Çelik

Dr. Öğr. Üyesi Coşkun Dikbıyık

Arş. Gör. Abdullah Sabit Tuna

Dr. Hafsa Kesgin

ISBN: 978-605-2233-76-4

1. Baskı

Şubat, 2020 / Ankara

2000 Adet

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 342

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı,

Baskı ve Cilt

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Cadde 1396. Sokak No: 6

06520 (Oğuzlar Mahallesi)

Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafik@grafiker.com.tr

Web : grafik.com.tr

Kitaptaki bölümlerin hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
------------	---

1. BÖLÜM TEMEL ÇERÇEVE

Sosyal Hizmet Ve Toplum.....	9
<i>Enver Sinan Malkoç</i>	
Sosyal Hizmette Temel Kavramlar.....	31
<i>Abdülkadir Yeler</i>	
Sosyal Hizmet Kuram Ve Yaklaşımları.....	47
<i>Abdülkadir Yeler</i>	
Sosyal Hizmet Mevzuatı.....	63
<i>Deroiş Kahraman</i>	
Ülkemizde Sosyal Hizmet Tarihi.....	119
<i>Recep Çelik</i>	

3

2. BÖLÜM AKTÖRLER VE UYGULAMA ALANLARI

Sosyal Hizmet Aktörleri.....	145
<i>Faruk Taşçı</i>	
Sosyal Hizmetin Uygulama Alanları.....	185
<i>Fatih Altun</i>	
Sosyal Hizmette Manevi Destek Hizmetleri.....	201
<i>Hafsa Kesgin</i>	
Önleyici/ Koruyucu Sosyal Hizmet.....	223
<i>Hür Mahmut Yücer</i>	

3. BÖLÜM

SOSYAL HİZMET ALICILARI

Korunma İhtiyacındaki Çocuklar.....	293
<i>İsmail Barış - Hasan Hüseyin Taylan</i>	
Kadınlar.....	313
<i>Merve Tuğçe Doğru</i>	
Yaşlılar.....	335
<i>Coşkun Dikbıyık</i>	
Engelliler.....	353
<i>Enver Sinan Malkoç</i>	
Yoksullar.....	373
<i>Bedrettin Kesgin</i>	
Alkol Ve Madde Bağımlıları.....	391
<i>Hakan Karaman - Abdullah Sabit Tuna</i>	
Göçmen, Sığınmacı Ve Mülteciler.....	411
<i>Rıdvan Şimşek</i>	
Sosyal Dışlanma.....	445
<i>Yunus Bucuka</i>	
YAZAR ÖZGEÇMİŞLERİ.....	469

ÖNSÖZ

İnsanlık tarihi boyunca her toplum içinde dezavantajlı gruplar var olmuştur ve birçok toplum tarafından bu dezavantajlı gruplara yönelik sosyal hizmet faaliyetleri geliştirilip uygulanmıştır. Özellikle bizim medeniyetimiz; psikiyatri hastalarının bile tedavi edildiği darüşşifalarıyla, yaşlı bakımı için kurulan darüleha ve benzeri huzur evleriyle, yetim çocuklara hizmet veren darüleytamlarıyla, yoksullara düzenli yemek servisi yapan imarethaneleriyle, manevi işlevlerinin yanı sıra garipler için de bir sığınak vazifesi gören tekkeleriyle, maddi imkanlardan mahrum çocuk ve gençlere ücretsiz eğitim ve barınma imkanı sunan medreseleriyle, neticede bütün bu hizmetlerin kurumsallaşma ve sürekliliğinin temini için kurulan vakıflarıyla sosyal hizmet anlayış ve uygulamasında öne çıkmıştır. Sivil toplum eliyle yürütülen bütün bu faaliyetlerin yanı sıra devletin zenginlerden toplayarak yoksullara dağıttığı zekât vergisi, toplumda zenginle yoksul arasında uçurum oluşmasını önleyip sosyal adaleti temin etmeye yönelik yaklaşımıyla dünya tarihinde benzeri olmayan bir uygulama olarak yerini almıştır.

İçinde bulunduğumuz çağda sosyal hizmetlere duyulan ihtiyaç daha da artmış ve bu ihtiyaca binaen geliştirilen sosyal hizmet uygulamaları farklı boyutlar kazanmıştır. Bireyselliğin ön plana çıktığı, sosyal ilişkilerin ve sosyal dayanışma mekanizmalarının dahi birey merkezli olarak inşa edildiği modern/postmodern toplum yapıları içinde yalnızlaşan dezavantajlı bireyler için sosyal hizmet uygulamaları çok daha zaruri bir hal almıştır. Bireyin yalnızlaşmasından kaynaklanan bu olumsuzlukları hem nispeten önce yaşayan hem de daha derinden hisseden, dolayısıyla sosyal hizmet ihtiyacının giderilmesi için modern çağın gereklerine göre ilk harekete geçenler de doğal olarak modern sürecin öncüsü Batılı ülkeler olmuşlardır. Böylece yüzyıllar boyunca sosyal hizmet faaliyetlerine öncülük eden medeniyetimiz yakın dönemde Batı'da geliştirilen sosyal hizmet uygulamalarının takipçisi durumuna düşmüştür.

Her ne kadar geleneksel değerlerimizden uzaklaşıp Batılı yaşam tarzı karşısında bir ölçüde asimile olma gerçeğiyle yüzleşsek de Ba-

tı'daki uygulamaların bugün halen bizim toplumumuza tam olarak uyum sağladığını söyleyemeyiz. Zira toplumsal yapımız Batı'daki bireyi önceleyen, aileyi çözüp dağıtan, duygusal bağlara dayalı mekanik dayanışma şeklini bastırarak ilişkilerde bireysel menfaat kaygılarını önceleyen yaşam tarzından kısmen etkilense de buna tam anlamıyla teslim olmuş değildir.

Bu durumda, kendi genetik kodlarımızdan beslenerek günümüz ihtiyaçlarına cevap verip mevcut problemlere çözüm üretecek yeni bir sosyal hizmet anlayış ve sistemine ihtiyacımızın olduğunu söyleyebiliriz. Bu yapılırken elbette ki Batıda gelişen sosyal hizmet kavram, kuram, yaklaşım ve uygulamalarından da yararlanılacak, ancak gösterilen çabanın merkezinde toplumumuzun kendi gerçeklikleri yer alacaktır. Böyle bir anlayış ve birikimin oluşturulabilmesi için ise ciddi bir akademik çalışmaya ihtiyaç vardır.

Ülkemizde modern anlamda sosyal hizmet uygulamalarına yön verecek üniversite düzeyinde akademik eğitim 1960'lı yıllarda başlamış, ancak aradan geçen uzun zaman zarfında ihtiyacı karşılayacak ne yeterli sayıda akademisyen yetiştirilebilmiş ne de bibliyografya oluşturulabilmiştir. 2019 ÖSYM listelerine göre 57 farklı üniversitenin sosyal hizmet alanında öğrenci alacak olması ise son yıllarda bu alandaki açığı kapatma yönünde artırılan gayretlerin bir neticesi olarak değerlendirilebilir. Aynı şekilde son yıllarda sosyal hizmet alanında basılan kitaplar da bu konuda ülkemize ait, yerli bir kitaplığın oluşturulması ihtiyacını karşılama yolunda atılan adımlar durumundadır. Ancak bütün bu çabaların henüz neredeyse başlangıç aşamasında olduğunu ve bu alanda halen ciddi bir boşluğun bulunduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla ülkemizde sosyal hizmet teori ve pratiği adına halen yapılması gereken çok iş vardır.

Elinizdeki kitap da ülkemizde sosyal hizmete giriş, sosyal hizmetin temel kavramları çerçevesinde sosyal hizmet eğitim ve uygulamalarının geliştirilmesi çabalarına bir katkı sunmak amacıyla meseleyi her yönüyle ele alıp okuyucuya derli toplu bir şekilde aktarmak amacıyla hazırlanmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Enver Sinan Malkoç